

INSTITUTION OF CONSUMER BANKRUPTCY IN THE POLISH LEGAL SYSTEM

– THE MOST IMPORTANT REGULATORY CHANGES

INSTYTUCJA UPADŁOŚCI KONSUMENCKIEJ

W POLSKIM SYSTEMIE PRAWNYM

– NAJWAŻNIEJSZE ZMIANY REGULACJI

ABSTRACT

The subject of the article titled "Institution of consumer bankruptcy in the Polish legal system – the most important regulatory changes" is the introduction and analysis of the most important changes in the institution of consumer bankruptcy in Polish law. The study opens up the explanation of the term consumer and consumer bankruptcy in the context of the subject taken. Subsequently, the most important dates, the attempt to determine the causes of excessive consumer indebtedness, the analysis of changes in legal regulations introduced in 2014 and in 2015 found a place among the considerations. The aim of the undertaken analysis was to present the most important changes introduced to the regulation of consumer bankruptcy institutions and the assessment of their effectiveness.

STRESZCZENIE

Przedmiotem rozważań artykułu zatytułowanego *Instytucja upadłości konsumenckiej w polskim systemie prawnym – najważniejsze zmiany regulacji* jest analiza najważniejszych zmian w instytucji upadłości konsumenckiej w polskim prawie. Opracowanie otwiera wyjaśnienie terminów „konsument” oraz „upadłość konsumencka” w kontekście podjętego tematu. Kolejno wśród rozważań znalazły miejsce: wyjaśnienie najważniejszych pojęć, próba ustalenia przyczyn nadmiernego

zadłużania się konsumentów, analiza zmian regulacji prawnych wprowadzonych w 2014 oraz w 2015 r. Celem podjętej analizy jest przedstawienie najważniejszych zmian, jakie wprowadzono do regulacji instytucji upadłości konsumenckiej oraz oceny ich skuteczności.

KEYWORDS: *consumer, indebtedness, bankruptcy, consumer bankruptcy, bankruptcy law*

SŁOWA KLUCZOWE: *konsument, zadłużenie, upadłość, upadłość konsumencka, prawo upadłościowe*

WPROWADZENIE

Przedmiotem zainteresowania niniejszego opracowania jest ważna i aktualna problematyka upadłości konsumenckiej. Artykuł powstał przy wykorzystaniu metody formalno-dogmatycznej oraz dogmatyczno-prawnej. Opracowanie otwiera wyjaśnienie terminów „konsument” oraz „upadłość konsumencka” w kontekście podjętego tematu. Wśród rozważań znalazła się próba ustalenia przyczyn nadmiernego zadłużania się konsumentów. W zasadniczej części artykułu przedstawiono ewolucję przepisów prawnych regulujących instytucję upadłości konsumenckiej, poczynając od wprowadzenia jej w 2009 r. do ustawy Prawo upadłościowe (do 2015 r. ustawa ta nosiła nazwę: Prawo upadłościowe i naprawcze; Dz.U. z 2003 r. Nr 60, poz. 535 ze zm.), poprzez zmiany wprowadzone w 2014 r. Ustawą z dnia 29 sierpnia 2014 r. o zmianie ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze, ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym oraz ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. z 2014 r. poz. 1306), kończąc na Ustawie z dnia 15 maja 2015 r. Prawo restrukturyzacyjne (Dz.U. z 2015 r. poz. 978 ze zm.). Za cel podjętej analizy przyjęto przedstawienie najważniejszych zmian, jakie wprowadzono wskazanymi nowelizacjami oraz oceny ich skuteczności. Należy nadmienić, iż wszystkie przytaczane w tekście przepisy pochodzą wyłącznie z ustawy Prawo upadłościowe.

WYJAŚNIENIE TERMINÓW „KONSUMENT” I „UPADŁOŚĆ KONSUMENCKA”

W niniejszym opracowaniu termin „konsument” będzie stosowany dla określenia osoby fizycznej, wobec której może zostać wszczęte postępowanie upadłościowe, czyli niewypłacalnego dłużnika będącego osobą fizyczną

nieprowadzącą działalności gospodarczej. Zaś „upadłość konsumencka” to określenie stosowane dla określenia upadłości osoby fizycznej ogłoszonej w postępowaniu upadłościowym wobec osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej. Termin „upadłość konsumencka” powstał w wyniku tłumaczenia wyrażenia angielskiego *consumer bankruptcy*. „Upadłość konsumencka” jest to wytwór doktryny, nazwa używana nieformalnie dla określenia postępowania upadłościowego prowadzonego wobec „nieprzedsiębiorców”, czyli osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej (Adamus, Groele, 2017, s. 25).

PRZYCZYNY NADMIERNEGO ZADŁUŻENIA KONSUMENTÓW

Problem nadmiernego zadłużenia gospodarstw domowych, a ściślej rzecz ujmując konsumentów, jest widoczny na całym świecie i wciąż przybiera na sile. To postępujący metodyczny proces powiększania się części społeczeństwa żyjącej na kredyt (Szpringer, 2006, s. 16; Szymańska, 2014, s. 7). Nie bez znaczenia pozostaje fakt, iż takie korzystanie z pożyczonych pieniędzy już dawno przestało mieć jakikolwiek negatywny wydźwięk społeczny (Słaby, 2007, s. 101). Nadmierne zadłużenie powodowane jest czynnikami zewnętrznymi (niezależnymi od konsumenta, np. kryzys ekonomiczny) i zewnętrznymi (zależnymi od konsumenta, np. cechy osobowości) (Świecka, 2008, s. 179). Rosnąca podaż wciąż urozmaicanego spektrum usług finansowych – kredytów, pożyczek, sprzedaży ratalnej – ściśle skorelowana z popytem na dobra normalne i luksusowe, przyczynia się do proporcjonalnego wzrostu zadłużenia (Szpringer, 2006, s. 16). Warto dodać, że „wierzycielami powiększającej się rzeszy obywateli pozostają nie tylko banki i inne instytucje udzielające kredytów, ale również operatorzy telefonii komórkowych, zakłady energetyczne oraz inne podmioty sektora finansowego” (Uzasadnienie projektu do ustawy o przeciwdziałaniu niewypłacalności osoby fizycznej oraz o upadłości konsumenckiej, 2003, s. 1).

Ponadto znaczenie mają tu podatki, inflacja, kryzysy życiowe, brak umiejętności radzenia sobie z kryzysami finansowymi, czynniki etyczne, styl życia oraz tradycje narodowe („kultura oszczędzania” bądź „kultura zadłużania się”) (Szpringer, 2006, s. 19–20). Konsekwencją nadmiernego zadłużenia

jest upadłość konsumencka, która implikuje kolejne skutki w kwestii sytuacji zadłużenia. W literaturze przedmiotu wymienia się skutki o charakterze mikroekonomicznym, takie jak brak mobilizacji do pracy, brak motywacji do oszczędzania i inwestowania, oraz o charakterze makroekonomicznym, np. marginalizacja społeczna, wykluczenie społeczne, finansowe i bankowe, ubóstwo (Świecka, 2008, s. 222). Jednak pomimo tych konsekwencji ogłoszenie upadłości konsumenckiej pozostaje właściwym rozwiązaniem w sytuacji niewypłacalności konsumenta, gdyż uwzględnia interes wierzyciela (instytucji finansowej) oraz dłużnika (konsumenta), a przy tym prowadzi do oddłużenia tego ostatniego, co określono w *Rekomendacjach Zespołu Ministra Sprawiedliwości ds. Nowelizacji Prawa upadłościowego i naprawczego* z grudnia 2012 r. jako doniosłą rolę postępowania upadłościowego wobec osób fizycznych (upadłości konsumenckiej).

WPROWADZENIE REGULACJI OBEJMUJĄCEJ UPADŁOŚĆ KONSUMENCKĄ DO POLSKIEGO PORZĄDKU PRAWNEGO

Regulacje odnoszące się do upadłości konsumenckiej konstruowane są wg dwóch modeli prawnych. Pierwszy to angloamerykański *fresh start*, drugi zaś to kontynentalno-europejski *earned fresh start*. Pierwszy zapewnia otwarty dostęp do procedury upadłości konsumenckiej, drugi – dostęp zawężony. W Unii Europejskiej występują różne regulacje w poszczególnych krajach, gdyż nie doszło do uchwalenia jednolitej unijnej regulacji w tym zakresie, jednak wszystkie zapewniają sądowy tryb postępowania (Zalega, 2014, s. 159). Tak też jest w polskim porządku prawnym. W polskim modelu regulacji upadłości konsumenckiej zastosowano *earned fresh start*, co w literaturze przedmiotu uznaje się za zasadne ze względu na podłoże kulturowe polskiego uregulowania, łatwość w pomijaniu wykorzystania innych dróg prowadzących do zapobieżenia niewypłacalności oraz uniknięcie kosztów społeczno-etycznych niesłusznego i nazbyt liberalnego unormowania (por. Adamus, Groele, 2017, s. 39).

Trzeba podkreślić, iż postępowanie upadłościowe osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej pomimo wyraźnie restrukturyzacyjnego charakteru w polskim porządku prawnym umiejscowione zostało w prawie upadłościowym, gdyż uważa się je za sposób windykacji generalnej wierzycieli od niewypłacalnego konsumenta. Jego celem jest doprowadzenie

do sprawiedliwego zaspokojenia roszczeń wierzycieli konsumenta w ramach jednego postępowania, co ma być wyrazem zasady ekonomiki procesowej. W postępowaniu upadłościowym dochodzi do likwidacji całego lub części majątku konsumenta poprzez jego sprzedaż, a uzyskane środki pieniężne przeznaczone są na zaspokojenie roszczeń wierzycieli.

OGRANICZENIA DOSTĘPU DO INSTYTUCJI UPADŁOŚCI KONSUMENCKIEJ

Do roku 2009 w polskim porządku prawnym nie funkcjonowała instytucja upadłości konsumenckiej, zatem dłużnik nie mógł skorzystać z prawnej możliwości uwolnienia się od ciążących na nim, niemożliwych do spłaty zobowiązań finansowych. Takie sytuacje skutkują metodycznym wykluczeniem gospodarczym i społecznym niewypłacalnego konsumenta zmuszonego do egzystencji na skraju ubóstwa, a często poniżej tej granicy. Instytucja upadłości konsumenckiej została w Polsce wprowadzona w 2009 r. Ustawą z dnia 5 grudnia 2008 r. o zmianie ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze oraz o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. Nowelizacja ta przewidywała wprowadzenie do prawa upadłościowego nowego, V tytułu: „Postępowanie upadłościowe wobec osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej”. Wprowadzone regulacje nie spełniały jednak w pełni swej roli, gdyż ograniczały dostęp do instytucji upadłości, na co wskazywała niewielka liczba upadłości ogłoszonych w skali całego kraju w latach 2009–2014 – 121 postępowań. Implikowało to potrzebę zmian zasad na takie, które pozwalałyby osobom fizycznym na wykorzystanie w szerszym stopniu instytucji oddłużenia (Adamus, Groele, 2017, s. VII), które to powinno być rozumiane jako możliwość umorzenia zobowiązań dłużnika w zakresie, w jakim nie mogą one być wykonane z obiektywnych względów.

Przedstawiając ograniczenia dostępu do instytucji upadłości konsumenckiej, na początku należy wskazać na przesłanki pozytywne, czyli takie, które należało spełnić, by doszło do przeprowadzenia postępowania upadłościowego. Było to uznanie dłużnika za niewypłacalnego oraz posiadanie przez niego więcej niż jednego wierzyciela. Spełnienie tych warunków umożliwiało skorzystanie z prawa do upadłości, co mogło nastąpić dopiero w momencie, gdy upłynął pierwszy dzień nieświadczenia drugiego z kolei wymagalnego

zobowiązania (Zimmerman, 2012, s. 20). W art. 1 ustawodawca określił przedmiot regulacji ustawy i za taki uznał m.in. dochodzenie „roszczeń wierzycieli”, co w orzecznictwie interpretowane było jako istnienie „co najmniej dwóch wierzycieli” konieczne do wszczęcia postępowania upadłościowego (Uchwała SN, 27.05.1993, III CZP 61/93).

Jednak samo spełnienie przesłanek pozytywnych nie jest wystarczające. Dodatkowo nie mogą zachodzić okoliczności uniemożliwiające ogłoszenie upadłości, czyli przesłanki negatywne. Zgodnie z art. 491³ ust. 1 „Sąd oddala wniosek o ogłoszenie upadłości, jeżeli niewypłacalność dłużnika nie powstała wskutek wyjątkowych i niezależnych od niego okoliczności”. W ustępie drugim wskazanego artykułu wymieniono jeszcze inne przesłanki negatywne, jednak wyżej wymieniona stanowi spośród nich najtrudniejszą do spełnienia. Ustawodawca ponadto precyzuje, iż sąd oddala wniosek „w szczególności w przypadku gdy dłużnik zaciągnął zobowiązanie będąc niewypłacalnym, albo do rozwiązania stosunku pracy dłużnika doszło z przyczyn leżących po stronie pracownika lub za jego zgodą”. Są to przykłady sytuacji, gdy niewypłacalność powstała niezależnie, a nawet wbrew woli dłużnika (Adamus, Groele, 2017, s. 37). Zatem dłużnik, który stał się niewypłacalny z powodu zawinionego przez siebie zachowania, nie mógł skorzystać z instytucji upadłości konsumenckiej.

Ponadto, nawet gdyby były to przyczyny niezawinione, musiałyby również być wyjątkowe, co dodatkowo sprawiało, iż przesłanka ta znacznie ograniczała dostęp do przedmiotowej instytucji. Takie uregulowanie prawne spowodowane było obawą, że ustawa będzie nadużywana. Dzięki temu „podwójnemu mechanizmowi zabezpieczającemu” tak się nie stało, jednak nie spełniała ona swej roli. Tym bardziej, że – jak wyżej wskazano – obecnie za przyczyny nadmiernego zadłużenia uważa się także elementy wewnętrzne, takie jak cechy osobowości człowieka, których nie można przypisać ani do grupy przyczyn wyjątkowych, ani do niezależnych zewnętrznych okoliczności. Dodać jednak należy, że „zaciąganie zobowiązań będąc niewypłacalnym”, czyli pogłębianie niewypłacalności w przypadku, gdy było to spowodowane potrzebami egzystencjalnymi, nie powodowało oddalenia wniosku (Zimmerman, 2012, s. 988). Choć wtedy „(...) dłużnik musiałby wykazać, że zadłużając się, nie miał stałych dochodów, które nie wystarczały nie tylko na utrzymanie jego i innych osób bliskich, lecz także na spłatę zobowiązań” (Sokal, 2009, s. 79).

Kolejnym ograniczeniem dostępu do upadłości konsumenckiej stanowiło zgodnie z art. 491² ust. 2 uprawnienie do zgłoszenia wniosku przysługujące tylko dłużnikowi. Ponadto art. 13 ust. 1 stanowił, że w przypadku gdy majątek niewypłacalnego dłużnika nie wystarcza na zaspokojenie kosztów postępowania lub wystarcza jedynie na zaspokojenie tych kosztów, sąd oddala wnioski o upadłość. Zatem upadłego musiało być stać na wszczęcie procedury. Warto zwrócić również uwagę na ówczesną podstawową funkcję upadłości konsumenckiej zapisaną w art. 2, którą stanowiło zaspokojenie roszczeń wierzycieli w jak najwyższym stopniu, a nie oddłużenie wnioskującego o upadłość konsumenta.

NAJWAŻNIEJSZE ZMIANY W REGULACJACH UPADŁOŚCI KONSUMENCKIEJ DOKONANE W 2014 R.

Ustawą z dnia 29 sierpnia 2014 r. o zmianie ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze, ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym oraz ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. z 2014 r., poz. 1306) wprowadzono przepisy tzw. nowej upadłości konsumenckiej. Zmiany zaczęły obowiązywać z dniem 31 grudnia 2014 r. Wówczas do art. 13 wprowadzono *lex specialis* w postaci art. 491⁷. Jeżeli majątek dłużnika nie wystarcza na pokrycie rzeczonych kosztów albo brak jest płynnych funduszy, które mogą być wyłączone z masy upadłości i przeznaczone na ten cel, koszty te pokrywane są tymczasowo przez Skarb Państwa. Ponadto zgodnie z art. 491² ust. 2 istnieje możliwość przeprowadzenia postępowania upadłościowego również w odniesieniu do konsumentów posiadających wyłącznie jednego wierzyciela, a przesłanki „nadzwyczajnych” i „niezależnych okoliczności” przestały mieć zastosowanie. Zgodnie z art. 491⁴ ust. 1 ograniczeniem dla wszczęcia postępowania upadłościowego wobec osoby fizycznej, czyli przyczyną oddalenia wniosku o ogłoszenie upadłości, jest doprowadzenie do niewypłacalności lub zwiększenie jej stopnia umyślnie lub wskutek rażącego niedbalstwa.

W kolejnych ustępach tego samego artykułu pojawiły się też inne, nowe przesłanki negatywne, jednak każda z nich obwarowana została klauzulą generalną „względów słuszności” i „względów humanitarnych”. Ustawodawca przyjął, iż w przypadku spełnienia którejkolwiek z przesłanek negatywnych możliwe jest ogłoszenie upadłości, jeżeli przeprowadzenie postępowania uzasadniają

względy słuszności lub względy humanitarne. Jest to gwarancja nieodmówienia zdolności upadłościowej konsumentom „beznadziejnie” zadłużonym, naprawdę potrzebującym pomocy. Tę swoistą „klauzulę uzasadnionego postępowania” należy rozumieć jako wyjątek od reguły, stosowany jedynie w wyjątkowych okolicznościach oraz wyłącznie wtedy, gdy wymaga tego zasada sprawiedliwości społecznej. Klauzula ta pojawia się również w art. 491¹⁰ ust. 2, regulującym umorzenie postępowania oraz w 491²⁰ ust. 1, dotyczącym uchylenia spłaty wierzycieli. Do umorzenia postępowania nie dojdzie pomimo zaistnienia wskazanych w przepisie przesłanek negatywnych, jeśli „przeprowadzenie postępowania jest uzasadnione względami słuszności lub względami humanitarnymi”. Podobnie jest w przypadku uchylenia spłaty wierzycieli, do którego nie dojdzie, jeśli „dalsze wykonywanie planu spłaty wierzycieli postępowania jest uzasadnione względami słuszności lub względami humanitarnymi”. Wskazane względy słuszności to powszechnie akceptowane normy moralne i etyczne obowiązujące wszystkich uczestników życia społecznego. Względy humanitarne natomiast odnoszą się bezpośrednio do danej osoby, zwłaszcza w aspekcie godności człowieka (Postanowienie z dnia 12 listopada 2015 r. – Sąd Okręgowy w Szczecinie Wydział VIII Gospodarczy, Sygn. akt VIII Gz 194/15).

Warto wspomnieć również o zmianie w przepisie regulującym postępowanie w przypadku, gdy w skład masy upadłości wchodzi lokal mieszkalny lub dom jednorodzinny, który zostaje sprzedany podczas postępowania. Wcześniej kwestie te obejmował art. 491⁶, zaś po nowelizacji z 2014 r. regulacja ta znalazła miejsce w art. 491¹³, gdzie wprowadzono nowy okres wynoszący od 12 do 24 miesięcy (wcześniej było to 12 miesięcy), za jaki możliwe jest otrzymanie odpowiadającej przeciętnemu czynszowi najmu lokalu mieszkalnego w tej samej lub sąsiedniej dzielnicy kwoty wydzielonej ze sprzedaży nieruchomości. Ponadto w nowym brzmieniu ustawy najważniejszym celem regulacji staje się oddłużenie upadłego, a nie zaspokojenie roszczeń wierzycieli (art. 2 ust. 2). Dążenia do zaspokojenia wierzycieli w jak najwyższym stopniu uwzględniane są dopiero w następnej kolejności (Adamus, Groele, 2017, s. 47). Wprowadzone gruntowne zmiany w przedmiotowych regulacjach skutkowały znacznym wzrostem liczby wniosków o upadłość, których w samym 2014 r. było już 300, a w 2015 r. aż 5616, z czego niespełna połowa zakończyła się ogłoszeniem upadłości (Adamus, Groele, 2017, s. 43).

NAJWAŻNIEJSZE ZMIANY W REGULACJACH UPADŁOŚCI KONSUMENCKIEJ DOKONANE W 2015 R.

Kolejne szerokie zmiany w upadłości konsumenckiej dokonano Ustawą z dnia 15 maja 2015 r. Prawo restrukturyzacyjne (Dz.U. z 2017 poz. 1508 tekst jednolity). Ustawa ta wprowadziła wiele zmian do regulacji instytucji upadłości konsumenckiej, jednak ze względu na ograniczoną objętość niniejszego opracowania przedstawione zostaną tylko te uznane przez cenionych naukowców za najważniejsze (Adamus, Groele, 2017, s. 98). Wskazaną ustawą dokonano przede wszystkim zmiany definicji niewypłacalności oraz wprowadzono możliwość wystąpienia z wnioskiem o ogłoszenie upadłości konsumenckiej przez wierzyciela.

Zgodnie z dotychczasowym brzmieniem art. 11 dłużnik uznany jest za niewypłacalnego, jeśli utracił zdolność do wykonywania swoich wymagalnych zobowiązań pieniężnych. Niewypłacalność odnosi się do „płynności finansowej” dłużnika. Sformułowanie „utracił zdolność” dotyczy faktycznej zdolności płatniczej i co do zasady oznacza brak dostępnej gotówki zarówno w kasie, jak i na rachunkach bankowych w wysokości pozwalającej na uregulowanie wymagalnych zobowiązań pieniężnych (Zimmermann, 2016, komentarz do art. 11). Warto dodać za A. Hrycaj, że w potocznym rozumieniu niewypłacalny to ten, kto nie jest w stanie płacić, kto jest „niezdolny do dotrzymania swoich zobowiązań finansowych”. Niekoniecznie musi być nim ten, który po prostu nie płaci, jak to interpretowano na kanwie poprzedniego stanu prawnego (Hrycaj, 2016, komentarz do art. 11).

Wskazaną nowelizacją w art. 11 dodano ustęp 1a, zgodnie z którym domniemywa się, że dłużnik utracił zdolność do wykonywania swoich wymagalnych zobowiązań pieniężnych, jeżeli opóźnienie w wykonaniu zobowiązań pieniężnych przekracza trzy miesiące. Zatem wprowadzono cezurę czasową dla ustalenia, czy dłużnik jest niewypłacalny. Kolejną istotną zmianą była ta wprowadzona w art. 8, gdzie pojawiło się prawo wierzyciela do wystąpienia z wnioskiem o ogłoszenie upadłości dłużnika w okresie jednego roku od dnia zakończenia prowadzenia przez niego działalności gospodarczej (wykreślenia z rejestru). Wprowadzona legitymacja do złożenia przez wierzyciela wniosku ma charakter czasowy, jej roczny termin jest terminem zawitym, co

oznacza, że nie może zostać przywrócony (Geromin, 2016, s. 179). Należy dodać, że wniosek złożyć może także były przedsiębiorca bez konieczności upływu jednego roku od zakończenia prowadzenia przez niego działalności gospodarczej lub wykreślenia go z rejestru (zmiana w art. 8 i 9 w zw. z art. 491² ust. 3). Powyższe zmiany miały pozytywne skutki już w 2016 r., kiedy to upadłość konsumencką ogłosiło 4,3 tys. Polaków, co stanowiło wzrost o 85% w porównaniu do roku 2015 (Adamus, Groele, 2017, s. 99).

PODSUMOWANIE

Wprowadzenie w 2009 r. do polskiego porządku prawnego instytucji upadłości konsumenckiej umożliwiło niewypłacalnym osobom fizycznym skorzystanie z nowej drogi prawnej prowadzącej do uwolnienia się od ciężących na nich, niemożliwych do spłaty zobowiązań finansowych. Jednak wprowadzone przepisy ograniczały dostęp do regulowanej przez nie nowej instytucji upadłości konsumenckiej. Nowelizacje w 2014 oraz 2015 r. wprowadziły korzystne zmiany w przepisach regulujących upadłość konsumencką, znacznie zwiększając do niej dostęp. Ustawą z dnia 29 sierpnia 2014 r. o zmianie ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze, ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym oraz ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych wprowadzono możliwość złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości w sytuacji posiadania tylko jednego wierzyciela, za cel upadłości konsumenckiej uznano oddłużenie dłużnika, wprowadzono klauzulę względów słuszności oraz względów humanitarnych, jak również tymczasowe pokrycie przez Skarb Państwa kosztów postępowania upadłościowego oraz zrezygnowano z przesłanki „nadzwyczajnych” i „niezależnych okoliczności” dla skutecznego złożenia wniosku o upadłość, wskazując, że przyczyną oddalenia wniosku o ogłoszenie upadłości jest doprowadzenie do niewypłacalności lub zwiększenie jej stopnia umyślnie lub skutek rażącego niedbalstwa. Rok później, Ustawą z dnia 15 maja 2015 r. Prawo restrukturyzacyjne, wprowadzono wiele nowych zmian, z których za najistotniejsze uważa się zmianę definicji niewypłacalności oraz umożliwienie wierzycielowi składania wniosku o upadłość. Tym samym upadłość konsumencka stała się uniwersalnym postępowaniem przeznaczonym dla wszystkich osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej.

Literatura

- Adamus, R., Geromin M., Groele, B. (red.). (2017). *Upadłość konsumencka. Komentarz*, Warszawa: C.H. Beck. ISBN 9788325595319.
- Geromin, M. (2016). *Upadłość konsumencka w świetle zmian wprowadzonych ustawą – Prawo restrukturyzacyjne*, „Monitor Prawniczy” nr 4, s. 176–186. ISSN 1230-6509.
- Hrycaj, A. i in. (red.). (2016). *System Prawa Handlowego*, t. 6: *Prawo restrukturyzacyjne i upadłościowe*, Warszawa: C.H. Beck. ISBN 9788325584900.
- Słaby, T. (2007). *Poziom i jakość życia*. W: T. Panek (red.), *Statystyka społeczna*, Warszawa: Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, s. 99–130. ISBN 9788320817201.
- Sokal, P. (2009). *Postępowanie upadłościowe wobec osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej*, „Przegląd Prawa Egzekucyjnego” nr 8, s. 79–111. ISSN 1731-030X.
- Sprawozdanie MS-S20UN za rok 2015, w zakresie spraw o sygn. GU „of”, to jest o ogłoszenie upadłości konsumenckiej.
- Świecka, B. (2008). *Bankructwa gospodarstw domowych. Perspektywa ekonomiczna i społeczna*, Warszawa: Difin. ISBN 9788372519184.
- Szpringer, W. (2006). *Upadłość konsumencka. Inspiracje z rozwiązań światowych oraz rekomendacje dla Polski*, Warszawa: CeDeWu. ISBN 9788360089255.
- Szpringer, W. (2014). *Upadłość konsumencka*. Warszawa: CeDeWu.
- Szymańska, A. (2014). *Upadłość konsumencka w Polsce na tle doświadczeń innych krajów Unii Europejskiej*, Warszawa: Instytut Badań Rynku, Konsumpcji i Koniunktur. ISBN 9788361284468.
- Uzasadnienie projektu do ustawy o przeciwdziałaniu niewypłacalności osoby fizycznej oraz o upadłości konsumenckiej, grudzień 2003, Druk sejmowy Nr 2668.
- Zalega, T. (2014). *Upadłość konsumencka a zadłużanie się miejskich gospodarstw domowych w Polsce w okresie kryzysu*, „Nierówności Społeczne a Wzrost Gospodarczy” nr 38(2), s. 152–167. ISSN 1898-5084.
- Zimmerman, P. (2012). *Prawo upadłościowe i naprawcze. Komentarz*, Warszawa: C.H. Beck. ISBN 9788325530914.

Akty prawne

Prawo upadłościowe (Dz.U. z 2003 r. Nr 60 poz. 535 ze zm.).

Ustawa z dnia 5 grudnia 2008 r. o zmianie ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze oraz o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. z 2008 r. Nr 234, poz. 1572).

Ustawa z dnia 29 sierpnia 2014 r. o zmianie ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze, ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym oraz ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. z 2014 r. poz. 1306).

Ustawa z dnia 15 maja 2015 r. Prawo restrukturyzacyjne (Dz.U. z 2015 r. poz. 978 ze zm.).